

Gajeva 3, 52100 Pula
tel. i faks 052 / 506 065
www.zelena-istra.hr

**Zavod za prostorno uređenje Istarske županije
Sv. Teodora 2 - 52100 Pula**

U Puli, 23. rujna 2009.

Za ravnateljicu, gđu. Ingrid Paljar. dipl. ing.arh.

Predmet : Odluka o izradi Izmjena i dopuna Prostornog plana Istarske županije - DOSTAVA PODATAKA I KOMENTARA

Veza: Vaš poziv za dostavu podataka od 28. kolovoza 2009. , klasa 350-02/09-03/06, urbroj: 2163/1-20-01/7-09-05

Poštovana,

zahvaljujemo na pozivu za dostavom podataka u okviru pripreme za izmjene i dopune PPIŽ, te niže dostavljamo prijedloge i komentare.

1) NAČELNI PRIJEDLOG

S obzirom da će se za ove izmjene i dopune raditi strateška procjena utjecaja na okoliš, predlažemo da se u sklopu njene izrade obavezno uzmu u obzir rezultati rada grupe koja je u sklopu CARDS projekta "Strateška procjene utjecaja na okoliš" (2007. godina) analizirala usklađenost PPIŽ s 4 nacionalne strategije (okoliš, bioraznolikost, energetika i turizam). Predstavnicu Zelene Istre je zajedno s predstavnicom UO za održivi razvoj, gđom. Dravec, radila na izradi usporedne analize odredbi PPIŽ koje se odnose na zaštitu okoliša odnosno mjera za provedbu s mjerodavnom nacionalnom strategijom i njenim ciljevima.

Analiza mjera zaštite okoliša u PPIŽ u odnosu na glavne ciljeve iz strategije **pokazala je da PPIŽ nema mjera koje osiguravaju provedbu ciljeva iz nacionalne strategije.** U prilogu 1 vam dostavljamo rezultate analize koji pokazuju da se u tekstualnom dijelu PPIŽ nalaze mnogi subjektivni

stavovi, koji nisu potvrđeni mjerenjima ili analizama. U PPIŽ ne postoji obaveza praćenja implementacije putem indikatora (tako u planu uopće ne postoje podaci o npr. proizvodnji komunalnog i opasnog otpada po stanovniku, potrošnji vode ili energije po stanovniku, potrošnji umjetnih gnojiva ili pesticida itd.). To je svakako potrebno ispraviti i osmisliti i unijeti indikatore koji će nam omogućiti praćenje provedbe smjernica PPIŽ. Jedino na temelju praćenja indikatora možemo, u slučaju manjkave provedbe, osmisliti korektivne mjere i aktivnosti.

Metodologija analize bila je sljedeća : odredbe iz Strategije zaštite okoliša uspoređene su s mjerama iz PPIŽ na temelju čega je oznakama 0, plus ili minus utvrđeno postoji li učinkovita mjera kojom se ostvaruje cilj iz strategije, te doprinosi li mjera pozitivno ili negativno cilju (0 = nema mjere, plus = pozitivno, minus = negativno). Na slični bi način i strateškom procjenom utjecaja na okoliš PPIŽ trebalo utvrditi usklađenost njegovih mjera s ciljevima nacionalnih strategija za pojedina područja.

Premda se održivi razvoj spominje i u trenutnom PPIŽ, on je sveden samo na frazu. Da bi se održivi razvoj mogao početi primjenjivati u praksi, potrebna je upotreba indikatora, uključujući njihovu primjenu u evaluaciji i dugoročnijem monitoringu provedbe Plana. Molimo da informaciju prenesete ovlaštenom izrađivaču strateške procjene za PPIŽ.

2) POTREBE I OPRAVDANOST EKSPLOATACIJE MINERALNIH SIROVINA NA PROSTORU ISTARSKE ŽUPANIJE

Upravnom odjelu za održivi razvoj još smo 2008. godine dostavili svoje primjedbe na "**STUDIJU POTREBA I OPRAVDANOSTI EKSPLOATACIJ MINERALNIH SIROVINA NA PROSTORU ISTARSKE ŽUPANIJE**" , (u daljnjem tekstu "Studija"), koja će biti osnova za odlučivanje o toj gospodarskoj djelatnosti. Naša osnovna primjedba odnosi se na činjenicu da je ta studija pretjerani naglasak stavila na pozitivne ekonomske učinke eksploatacije mineralnih sirovina , a u potpunosti zanemarila troškove i gubitke koje ta djelatnost proizvodi u okolišu i za cijelu zajednicu.

Ukoliko je zaista željela procijeniti opravdanost eksploatacije mineralnih sirovina, **Istarska županija je trebala osigurati multidisciplinarni pristup problemu**, a ne isključivo s jednog aspekta. Ovako smo dobili dokument u kojem su navedeni podaci o postojećim rezervama sirovina, trenutnoj eksploataciji, broju i prihodu tvrtki koje se bavi njihovim iskorištavanjem i potencijalnoj zaradi ukoliko se i preostale postojeće rezerve iskoriste. Izrađivač studije nije uzeo u obzir niti jedan drugi aspekt, što je vidljivo iz samog teksta, ali i iz navedenog popisa obrađene usko sektorske literature. Izrađivač nije proveo stratešku procjenu utjecaja eksploatacije mineralnih sirovina u Istri; ona zahtijeva obradu biofizičkog, društvenog i ekonomskog aspekta te kumulativnih i indirektnih utjecaja na cjelokupni razvoj i ciljeve zaštite okoliša Istarske županije. Jedino strateška procjena utjecaja na okoliš eksploatacije mineralnih sirovina u Istri može osigurati održivi razvoj.

Premda izrađivač Studije priznaje *"spoznaju da je najveće bogatstvo i najznačajniji potencijal Istre kao i Republike Hrvatske zapravo čitav njen teritorij, izuzetno raznolik, prepun prirodnih ljepota i bogate kulturne baštine. Naša se država opredijelila za održiv razvitak, što iziskuje uspostavu "osjetljive" ravnoteže između potrebe razvitka (što uključuje i eksploataciju kamena) i potrebe očuvanja prirode, poglavito u područjima naglašene pejzažne i turističke vrijednosti, u koje spada cijela Istra"*, u ostalom dijelu Studije u potpunosti zanemaruje činjenicu da se **održivi razvoj temelji na uravnoteženom i skladnom odnosu socijalnih potreba, gospodarskih aktivnosti i okoliša**; zagovaranje potrebe otvaranja novih eksploatacijskih polja i povećanje kapaciteta rudarske djelatnosti u Istri temelji isključivo na argumentima ekonomske prirode. Te je argumente vrlo precizno kvantificirao.

Za razliku od toga, štete koje ta djelatnost nanosi prirodi, okolišu i drugim gospodarskim djelatnostima su samo spomenute, ali ne i obrađene ili kvantificirane. Umjesto da internalizira troškove djelatnosti (npr. uništavanja krajobraza, onečišćenja prirode, gubitka vrijednosti zemljišta u susjedstvu kamenoloma itd.), izrađivač te troškove eksternalizira tj. ne smatra ih troškovima koje mora snositi sama rudarska djelatnost nego troškovima koje po ustaljenoj praksi moraju snositi drugi, tj. zajednica. Tako se uopće ne spominje cijena koju zajednica treba platiti za sanaciju preko 100 napuštenih i nesaniranih kamenoloma u Istri. Ne spominje tko bi trebao nadoknaditi izgublenu vrijednost vlasnicima zemljišta koji žive u blizini kamenoloma. Ne spominje se potreba eventualnog usuglašavanja sa stavovima jedinica lokalne uprave i samouprave, koje mogu imati i drugačiju viziju razvoja, koju

eksploatacija mineralnih sirovina može ugrožavati. Štoviše, smatra da bi vlasnike kamenoloma treba obeštećivati, npr. u sljedećem: "Trebalo bi ostaviti mogućnost eksploatacije i u zaštićenim dijelovima prirode (do iscrpljivanja utvrđenih rezervi, odnosno do izvođenja sanacijskih radova). Za vrednije (rjeđe) mineralne sirovine treba ostaviti mogućnost eksploatacije i u zaštićenim dijelovima prirode), uz pridržavanje uvjeta zaštite prirode. U svakom slučaju, ukoliko dođe do zatvaranja eksploatacijskih polja, treba predvidjeti obeštećenja rudarskih trgovačkih društava, glede vrijednosti uloženi sredstava i izgubljene imovinske dobiti."

U dijelu Studije br. 3.4. SWOT analiza (analiza poslovnog okruženja) u segmentu djelatnosti eksploatacije mineralnih sirovina u Istarskoj županiji, **izrađivač priznaje navedenu manjkavost Studije** i izjavljuje: "Za izradu razložene strateške analiza prilika, prijetnji, snaga i slabosti eksploatacije mineralnih sirovina u Istarskoj županiji potrebno je raspolagati slijedećim podacima koji su neophodni za sagledavanje stanja, određivanje mogućnosti razvoja i definiranje strateških smjernica:

.....

- prihod Županije ostvaren od naknada za eksploataciju mineralnih sirovina u Istarskoj županiji,
- procjenu nelegalne eksploatacije (broj polja, površina, količine, prihod, porez, naknade),
- utjecaj eksploatacije na okoliš i potencijalni troškovi sanacije okoliša od utjecaja eksploatacije mineralnih sirovina na području županije,
- proračun financijskih pokazatelja eksploatacije mineralnih sirovina (rentabilnost, investicije),
- strateške smjernice razvoja Istarske županije (obzirom na turizam kao primarnu djelatnost i obzirom na održivi razvoj i očuvanje prirodnog okoliša)."

Bez svih tih pokazatelja, u koje treba uključiti i utjecaj na zdravlje stanovnika, postavlja se pitanje smisla izrade ove Studije. **Dakle, predlažemo da se konačna odluka o opravdanosti eksploatacije mineralnih sirovina u Istri ne donosi bez prethodnog utvrđivanja svih gore navedenih podataka.**

Usporedna analiza zaštitnih odredbi Prostornog plana Istarske županije (PPIŽ) i zaključaka Studije o nužnosti mijenjanja tih odredbi u korist vlasnika rudarskih odobrenja

Dajemo usporednu analizu zaštitnih odredbi Prostornog plana Istarske županije (PPIŽ) i zaključaka Studije o nužnosti mijenjanja tih odredbi u korist vlasnika rudarskih odobrenja:

a)

Odredba PPIŽ 3. Plan prostornog uređenja - 3.2. Organizacija i osnovna namjena i korištenje prostora

Površine za iskorištavanje mineralnih sirovina planiraju se u kumulativnoj vrijednosti površine od 2.300 ha.

Studija, točka 2.4.2. Pregled eksploatacijskih polja i istražnih prostora mineralnih sirovina u Istarskoj županiji): "Ukupno površina odobrenih eksploatacijskih polja i istražnih prostora iznosi 2312,6 ha. Ova površina veća je od prostornim planom Istarske županije predviđenih 2100 ha."

Točka 4.6. Strateška vizija razvoja: "Ukoliko bi se kompletni istražni prostori (što nije realno za očekivati) odobrili kao eksploatacijska polja ukupna površina iznosila bi 2312,6 ha što je neznatno više od prostornim planom planirane površine."

Pošto je iskorišteno i više od ukupne površine predviđene PPIŽ-om, a izrađivač Studijom predlaže otvaranje brojnih novih eksploatacijskih polja, to znači da bi trebalo mijenjati PPIŽ i ucrtati nova eksploatacijska polja. Prema našem shvaćanju, to je i bila osnovna namjera ove Studije, da se opravda otvaranje novih eksploatacijskih polja u trenutku kada je u Istri dosegnut plafon eksploatacije utvrđen Planom.

b)

Odredba PPIŽ 2. Ciljevi prostornog razvoja i uređenja - Resursi mineralnih sirovina (način racionalnog trošenja mineralnih sirovina):

- eksploataciju tehničkog kamena, kremenog pijeska i opekarske gline provoditi na što većoj udaljenosti od postojećih naselja i planiranih gospodarskih i turističkih zona,

Odredba PPIŽ 3.4.3. Eksploatacija mineralnih sirovina - Opći uvjeti eksploatacije mineralnih sirovina

- Nova eksploatacijska polja svih sirovina, osim arhitektonsko-građevinskog kamena, u kojima se koristi metoda miniranja ne smiju se otvarati, niti se postojeća polja ne smiju širiti u smjeru i na udaljenost manju od 500 m od postojećih građevina, odnosno granica građevinskih područja naselja, turističkih zona, gospodarskih zona, rekreativnih zona i zona posebne namjene, te ovim Planom utvrđenih koridora prometnih sustava i infrastrukture od važnosti za Državu i Županiju.

Studija, točka 4.6. Strateška vizija razvoja : "Unutar postojećih eksploatacijskih polja sa potvrđenim eksploatacijskim rezervama, **eksploataciju treba dopustiti i na manjim udaljenostima od 500 m** glede postojećih građevina, odnosno granica građevinskih područja naselja, turističkih zona, gospodarskih zona, rekreativnih zona i zona posebne namjene, te prostornim planom utvrđenih koridora prometnih sustava i infrastrukture od važnosti za Državu i Županiju. Eksploatacija treba dopustiti i uz primjenu miniranja i to isključivo do granice potvrđenih rezervi, ukoliko se studijom dokaže da nema nepovoljnog utjecaja minerskih i drugih rudarskih radova na okoliš."

Odredba PPIŽ 3.4.3. Eksploatacija mineralnih sirovina - Opći uvjeti eksploatacije mineralnih sirovina

- Nova eksploatacijska polja arhitektonsko-građevinskog kamena, u kojima se koristi metoda miniranja samo za uklanjanje pokrivke i jalovine, ne smiju se otvarati, niti se postojeća polja ne smiju širiti u smjeru i na udaljenost manju od 200 m od postojećih građevina, odnosno granica građevinskih područja naselja, turističkih zona, gospodarskih zona, rekreativnih zona i zona posebne namjene, te ovim Planom utvrđenih koridora prometnih sustava i infrastrukture od važnosti za Državu i Županiju.

Zaključci Studije, točka 4.6. Strateška vizija razvoja: "Uz određivanje seizmički sigurnih režima miniranja za određene udaljenosti (seizmičko zoniranje) od minskih polja **moguće je sigurno izvođenje minerskih radova i na udaljenostima manjim od 200 m.**"

"Odrednicu o minimalnim udaljenostima novih eksploatacijskih polja i neširenju postojećih (starih) eksploatacijskih polja treba u prostornim planovima proširiti da vrijedi bez obzira koja se metoda eksploatacije primjenjuje."

To potvrđuje našu pretpostavku da je Studija poslužila kao opravdanje za zahtjev Strukovne grupe industrije nemetala i građevnog materijala pri HGK-u upućen 2006. godine Županiji za širenjem eksploatacijskih polja prema naseljima.

c)

PPIŽ

3.4.3. Eksploatacija mineralnih sirovina - Opći uvjeti eksploatacije mineralnih sirovina

- nova eksploatacijska polja ne smiju zadirati u područja zaštićenih dijelova prirode odnosno zaštićenih kulturnih dobara u kojima se nalazi temeljni fenomen zaštite,

Zaključci Studije : "Trebalo bi ostaviti mogućnost eksploatacije i u zaštićenim dijelovima prirode (do iscrpljivanja utvrđenih rezervi, odnosno do izvođenja sanacijskih radova). Za vrednije (rjeđe) mineralne sirovine treba ostaviti mogućnost eksploatacije i u zaštićenim dijelovima prirode), uz pridržavanje uvjeta zaštite prirode.

Smatramo da bi eksploataciju mineralnih sirovina trebalo izričito zabraniti u svim kategorijama zaštite prirode.

**Studija nije navela i obradila odnos eksploatacije mineralnih sirovina i
Zakona o potvrđivanju Konvencije o europskim krajobrazima,
koja je u Hrvatskoj stupila na snagu 1.3.2004. godine (NN 11/04)**

U Konvenciji stoji :

"..krajobraz ima važnu ulogu javnog interesa na području kulture, ekologije, okoliša i društva te predstavlja bogatstvo koje pogoduje gospodarskoj aktivnosti čijom se zaštitom, upravljanjem i planiranjem može doprinijeti stvaranju radnih mjesta..."

"...priznajući da je krajobraz važan dio kvalitete života ljudi, gdje god živjeli u gradskim područjima i na selu, u degradiranim područjima kao i onima vrlo očuvane kvalitete života, u područjima priznatima po iznimnoj ljepoti kao i u svakodnevnom okruženju..."

čl. 5 : Svaka se stranaka obvezuje:

a. da će krajobraze zakonom priznati kao bitnu sastavnicu čovjekovog okruženja, izraz raznolikosti zajedničke kulturne i prirodne baštine, te temelj identiteta područja;

b. da će uspostaviti i provoditi krajobrazne politike koje imaju za cilj zaštitu krajobraza, upravljanje i planiranje, donošenjem posebnih mjera određenih člankom 6....

d. **da će ugraditi krajobraz u svoje politike regionalnog i urbanističkog planiranja te u svoje politike u vezi s kulturom, zaštitom okoliša, poljoprivredom, socijalnom i gospodarskom politikom,** kao i u sve druge politike koje bi mogle izravno ili neizravno utjecati na krajobraz.

U Prostornom planu Istarske županije nedostaje identifikacija vrijednih krajobraza kao i ciljevi kvalitete krajobraza na kojima bi se temeljila trajno djelotvorna zaštita, upravljanje i planiranje. U njemu jedino stoji da se **"ne smiju ugrožavati krajobrazne vrijednosti** na taj način da se eksploatacija vrši **potpunim uklanjanjem istaknutih morfoloških elemenata** (humaka, brdskih kosa itd.)". Tu bi manjkavost trebalo ispraviti identifikacijom vrijednih krajobraza i utvrđivanjem ciljeva zaštite.

Studija nije uopće uzela u razmatranje značaj i vrijednost istarskih krajobraza i štete koje mu nanosi rudarska djelatnost. U jednoj se rečenici navodi: *"...rudarska je djelatnost je jedna od ljudskih aktivnosti kojom se razorno djeluje na tlo, na reljef, biljni i životinjski svijet i posredno mijenja izvorna cjelovita i prepoznatljiva slika krajolika."* Unatoč tome, u zaključcima Studije se zagovara potreba bitnog povećanja broja eksploatacijskih polja i kapaciteta izvađene sirovine, a taj se stav temelji isključivo na argumentima ekonomske prirode, koji se mogu svesti na: više izvađenih sirovina = veća zarada.

U prostorni plan Istarske županije potrebno je unijeti stav o ciljevima kvalitete krajobraza, kojim će izraziti težnje javnosti u pogledu značajki pojedinih krajobraza iz njihovog neposrednog okruženja. U razmatranje opravdanosti eksploatacije mineralnih sirovina potrebno je, temeljem Zakona o potvrđivanju Konvencije o europskim krajobrazima, uključiti i odnos eksploatacije i ciljeva kvalitete krajobraza.

**Inicijativa građana za reguliranje pitanja rada
postojećih i otvaranje novih kamenoloma u Istri**

U izradu Studije nije bila uključena javnost. Kako će se onda utvrditi javni interes na polju koje obrađuje Studija?

Mnogi građani Istre iskusili su što znači živjeti pored kamenoloma, uz štete nastale miniranjem, buku strojeva, prašinu i smrad asfaltnih baza, uz širenje nelegalnih aktivnosti ili u strahu od otvaranja kamenoloma koji su prijetnja dosadašnjoj kvaliteti života. Jedan dio tih građana okupio se u **Inicijativi građana za reguliranje pitanja rada postojećih i otvaranje novih kamenoloma u Istri**. Inicijativa je još 2006. godine zatražila sudjelovanje u izradi nacrtu Studije opravdanosti eksploatacije.... Prepisci i sastancima s Upravnim odjelom za održivi razvoj Istarske županije uslijedio je njihov poziv da se aktivno uključimo *"u raspravu nacrtu predmetne Studije"*, te da omogućimo *"uključivanje što šire zainteresirane javnosti u cilju donošenja strateških ciljeva održivog razvoja za Istru"*. Sve je ostalo samo na riječima. Ali je zato u Glasu Istre 12. veljače 2007. objavljen članak u kojem se spominje da u izradu predmetne Studije jest uključena Strukovna grupa industrije nemetala i građevnog materijala pri HGK - Županijskoj komori Pula. A upravo je ta Grupa inicirala zahtjev da se smanji zaštitna udaljenost kamenoloma od naselja na manje od 500 tj. 200 metara. U Inicijativi građana postojala je bojazan da će samo njihovo sudjelovanje u izradi Studije dovesti do dizbalansa prilikom utvrđivanja društveno-

gospodarskog značaja i opravdanosti eksploatacije mineralnih sirovina u Istri. Ta se bojazan pokazala opravdanom. Stoga rezultate ove Studije smatramo jednostranima, tražimo da se ne uzimaju u obzir njeni rezultati sve dok se ne istraže i utvrde sve činjenice o negativnom utjecaju eksploatacije mineralnih sirovina i u tu novu studiju ne uključi i zainteresirana javnost.

Inicijativa građana je svoj zahtjev za sudjelovanjem uputila tijekom 2006. i 2007. više puta i izrađivaču i naručitelju Studije. Zahtjevi su bili sljedeći:

- objektivno utvrditi potrebe zajednice, što nije moguće bez uključivanja javnosti u postupak;
- provesti stratešku procjenu utjecaja na okoliš za eksploataciju mineralnih sirovina u Istri, koja također pretpostavlja sudjelovanje javnosti u proceduri izrade;
- konzultirati zainteresiranu javnost odnosno "lokalno znanje" prilikom utvrđivanja činjeničnog stanja.

Inicijativa je, također, od Županije zatražila **da se onemogući pokušaj Strukovne grupe industrije nemetala i građevnog materijala pri HGK-u - Županijskoj komori u Puli da izmijene temeljnu odredbu Prostornog plana Istarske županije kojom se građani štite od negativnih utjecaja kamenoloma i smanji sigurnosna zona s 500 na 200 metara od kuća.** Strukovna grupa, čiji su članovi vlasnici kamenoloma, uputila je zahtjev Poglavarstvu Istarske županije za izmjenom članka 88. stavak 1. alineja 5. poglavlja 5.3.4. Građevine za istraživanje i iskorištavanje mineralnih sirovina, kojom je utvrđeno da se «nova eksploatacijska polja svih sirovina, osim arhitektonsko-građevnog kamena, u kojima se koristi metoda miniranja, ne smiju otvarati, niti se postojeća polja ne smiju širiti u smjeru i na udaljenost manju od 500 m od postojećih građevina, odnosno granica građevinskih područja naselja, turističkih zona, gospodarskih zona, rekreativnih zona i zona posebne namjene.....». Inicijativa građana uputila je zahtjev Istarskoj županiji da ne podlegne pritiscima vlasnika kamenoloma i zaštiti svoje građane i njihove gospodarske aktivnosti koje kamenolomi ugrožavaju, te da se propiše udaljenost od 1000 m od stambenih objekata i 500 m od građevinskog područja naselja. Šibensko-kninska županija svoje je građane zaštitila zonom od najmanje 2 kilometra od ne samo stambenih građevina, već 2 km i od poslovnih zona. Od Istarske županije zatražili su i pripremu izvještaja o stanju u okolišu po pitanju zatvorenih i aktivnih eksploatacijskih polja jer se jedino na taj način može steći prava slika i razmjer devastacije okoliša.

Ostali nekonzistentni podaci iz Studije

I PPIŽ i Studija slažu se u jednom načelnom stavu: eksploatacija tehničko-građevnog kamena je najpogubnija za okoliš i trebalo bi ju ograničavati.

Zaključci Studije, točka 4.6.1. Ciljevi razvoja :*"Brojem eksploatacijskih polja Istarska županija je na prvom mjestu u Republici Hrvatskoj. U budućnost treba težiti smanjivanju broja eksploatacijskih polja i to TG kamena." "Sadašnji broj eksploatacijskih polja TG kamena u svakom slučaju predstavlja maksimum i u budućnosti treba težiti prvenstveno smanjivanju broja eksploatacijskih polja. Smanjivanje broja eksploatacijskih polja TG kamena prvenstveno treba započeti zatvaranjem kamenoloma male godišnje proizvodnje i malih eksploatacijskih rezervi, odnosno onih koji dosad nisu ishodili potrebne dozvole (lokacijsku dozvolu i rudarsku koncesiju za izvođenje rudarskih radova). Realno je u narednih desetak godina težiti smanjivanju broja eksploatacijskih polja TG kamena, na razinu od oko 20 koliko ih je bilo 2000. godine."*

U suprotnosti s takvim stavom, na drugom mjestu u Studiji se navodi:

"Planirati umjereni porast proizvodnje tehničko-građevnog (TG) kamena 3 do 5 % godišnje. Izvoz TG kamen predstavlja značajan financijski rezultat."

"Predvidjeti u prostornim planovima Istarske županije istražne prostore (i kasnije eksploatacijska polja) kojima će se supstituirati iscrpljena ležišta TG kamena te ona koja su morala biti napuštena iz okolišnih razloga."

"Specificirati u zakonu o rudarstvu da se radovi na sanaciji eksploatacijskog polja smatraju rudarskim radovima."

"Zadržati kamenolome tehničko-građevnog kamena u blizini većih urbanih sredina (do maksimalno 20 km)."

Zelena Istra iz svih gore navedenih razloga

- smatra da navedena Studija ne može biti osnova za razmatranje opravdanosti i potreba eksploatacije mineralnih sirovina u Istri i

- zahtijeva izradu prave strateške procjene eksploatacije mineralnih sirovina, koja bi uzela u obzir sve pozitivne, ali i negativne učinke rudarske djelatnosti i tek temeljem tih podataka utvrdila njenu opravdanost.

3) TURISTIČKA DJELATNOST

Molimo da se prilikom izrade strateške procjene utjecaja ove gospodarske djelatnosti uzme u obzir sljedeće:

Planiranje konzekvenci razvoja turizma može se izvršiti na dva načina: ublažavanjem postojećih negativnih utjecaja - reaktivni tip planiranja, ili aktivnim planiranjem kojim se unaprijed predviđa i izbjegava negativni utjecaj. Zelena Istra predlaže da se prilikom izmjene PPIŽ prijeđe na ovaj drugi način planiranja, naročito zbog obaveze izrade strateške procjene koja bi trebala olakšati taj proces.

Trendovi u razvoju turističke djelatnosti u Hrvatskoj navele su brojne promatrače na postavljanje mnogih pitanja koja se odnose na društvenu i ekološku opravdanost daljnjeg razvoja turizma u istom smjeru. Mnogo je primjera značajnih negativnih utjecaja turizma u dijelovima priobalja u kojima se bez ozbiljnije analize posljedica forsira turistička djelatnost (pretjerano opterećenje infrastrukture, prometni problemi, špekulacija zemljištem, arhitektonsko onečišćenje, problemi s opskrbom vodom...)

No, studije o posljedicama turizma su se uvijek fokusirale na samo na jednu vrstu utjecaja - ekonomskog. Uvijek se naglašavaju njegovi pozitivni gospodarski učinci, a olako prelazi preko neželjenih štetnih okolišnih ili društvenih utjecaja i troškova. Mnogo je podataka prikupljeno o pozitivnim ekonomskim učincima, dok negativni učinci i štete nisu kvantificirani. Odras je to vjerovanja među operaterima i, naročito, političarima da turizam može brzo povratiti investicije i biti snažni poticaj u rješavanju ekonomskih problema koji opterećuju Hrvatsku. Vlade, razvojne agencije i lokalna uprava vide turizam kao sredstvo koje će im riješiti ekonomske poteškoće s kojima se suočavaju. U toj jednostranoj slici leži uzrok pretjeranog optimizma u vezi mogućnosti turizma da stimulira gospodarski razvoj.

Stoga je nužno potrebno strateškom procjenom županijskih prostornih planova utvrditi brojne negativne popratne učinke turističke djelatnosti i predloženih modela razvoja. Turizam troši i konkurira drugim djelatnostima i potrebama stanovnika kad je potrošnja resursa u pitanju; zemljište, voda, energija, kapacitet asimilacije otpada itd.

Koristimo ovu priliku da ponovimo svoje stavove izrečene i upućene u pismenom obliku za vrijeme javne rasprave o posljednjih prijedlogu izmjena i dopuna PPIŽ, kada smo imali primjedbe na način izračuna turističkih smještajnih kapaciteta:

Porast stanja turističkih smještajnih kapaciteta u prostornom planu izračunavao se jedino temeljem kriterija jednakomjerne gustoće turističkih ležajeva, stupnju iskorištenosti priobalnih resursa, temeljem raspoloživog radnog kontingenta i povećanja kategorizacije. Utvrđivati na taj način "optimalni" broj turističkih kapaciteta i pozivati se na održivi razvoj u potpunosti je suprotnosti. Sve dok se u jednadžbu ne uvede i potrošnja resursa, količina proizvedenog otpada koji će nastati, prijetnje nematerijalnim vrijednostima lokalne zajednice, postojanje potrebne infrastrukture, kumulativni i sekundarni učinci 30%-tnog porasta broja turista u županiji, utjecaj na kvalitetu tla i vode itd., nećemo znati na koje će nam se sve načine takvo neodgovorno planiranje vratiti u vidu negativnih posljedica.

Primjer nekonzistentnosti i proizvoljnosti procjene broja smještajnih jedinica - primjer grada Pule:

GUP iz 2003. godine (prijedlog) navodi da postojeći smještajni kapaciteti u Puli iznose 11.652 + 2000 u domaćinstvima = **13.652 postelja**.

Članak / istraživanje Glasa Istre od 20.1.2004. iznio je slične podatke o **13.880** smještajnih jedinica u gradu.

Prostorni plan uređenja grada Pule usvojen 2007. godine navodi brojku postojećih+planiranih kapaciteta od 17.000. Muzil s planiranih 2.500 jedinica nije uključen u PPU. To znači da bi kapaciteti s Muzilom porasli na ukupno 19.500, što je u suprotnosti s odredbama Prostornog plana Istarske županije. ,

Kapaciteti u autokampovima se ne spominju, pa se pretpostavlja da se namjeravaju svi zatvoriti.

Ako je 2003. godine bilo 13.652 smještajnih jedinica + PPU-om planiranih novih 4240 = **17.892** jedinica, to znači da smo već premašili maksimalni broj turističkih kapaciteta od 17.000 koliko je utvrđeno Prostornim planom Istarske županije.

PPU-a grada Pule iz 2007. godine na sljedeći način preraspodjeljuje tih 17.000 postelja:

Lokacija (zona)	Kapacitet (postelja)
GRAĐEVINSKO PODRUČJE NASELJA PULA – Zone gospodarske – ugostiteljsko turističke namjene	
PULA Štinjan – Puntizela	2.390 novih
PULA Stoja – Valovine	850 novih
PULA Stoja – Stara klaonica	200 novih
PULA Valkane – Hotel Pula	postojeći (330)
PULA Zlatne stijene	postojeći (1.540)
PULA Stara Saccorgiana	800 novih
PULA Verudella	postojeći (3.660)
UKUPNO	9.770
GRAĐEVINSKO PODRUČJE NASELJA PULA – Pojedinačne smještajne građevine gospodarske – ugostiteljsko turističke namjene	
PULA Građevinsko područje naselja	6.730
UKUPNO	6.730
GRAĐEVINSKO PODRUČJE NASELJA PULA – Izdvojena građevinska područja naselja izvan ZOP-a	
PULA Izdvojena građevinska područja naselja	500

17.000,00 ukupno

Radi pravilne procjene razvojnih potreba bilo bi najprije potrebno:

- utvrditi pravo stanje trenutnih kapaciteta,
- procijeniti realni porast potražnje odnosno potreba za izgradnjom novih kapaciteta,
- procijeniti stvarni okolišni i socio-ekonomski učinak povećanja turističkih kapaciteta za veći broj razvojnih scenarija.

4) MOGUĆNOSTI RAZVOJ A GOLFA NA PODRUČJU ISTARSKÉ ŽUPANIJE

U javnost je 2009. godine dospjela informacija o izradi nekakve studije koja bi trebala utvrditi mogućnosti razvoja golfa u Istri, a koju izrađuje tvrtka Istra golf dizajn - tvrtka bez kompetencija za izradu jedne takve stručne podloge i apsolutno neprikladna za objektivnu procjenu stanja budući da je cilj njenog osnivanja bio promicanje golfa i olakšavanja realizacije golf projekata. Javnosti nisu podastrijeti zaključci te studije, što je dokaz više za pretpostavku o njenoj pristranosti.

Istra Golf Design je tvrtka koju je 2006. godine osnovala Istarska razvojna agencija, kako bi pospješila razvoj golfa u županiji odnosno radila na svim aspektima njegovog razvoja i našla se na usluzi investitorima. Njen direktor je u rujnu 2008. sam osnovao svoju tvrtku - Golf Adria s istim ciljem kao Istra Golf Design!! Radi se o sukobu interesa, koji Istarskoj županiji nije bio prepreka za naručivanje studije o mogućnostima razvoja golfa upravo od te tvrtke odnosno osobe. Svaki daljnji komentar je suvišan.

Navodimo švicarski primjer kao dobar primjer za način planiranja golf igrališta, napominjući da u toj zemlji ne postoji mogućnost izgradnje i prodaje apartmana na području predviđenom za golf igralište. Prema preporukama švicarskog Federalnog ureda za okoliš, šume i krajobraz i 1998. (u čijoj su izradi sudjelovali stručnjaci s područja prostornog planiranja, zaštite voda, prirode i krajobrazza, poljoprivrede i nevladine udruge), golf ni u kojoj mjeri ne smije kompromitirati postojeće vrijednosti (krajobrazne, biološke, poljoprivredne, šumske...). Zato su švicarci strogo zabranili gradnju igrališta na šumskom zemljištu, na tradicionalnim rekreacijskim područjima (za šetnju i izlete) i u zonama zaštite podzemnih voda. Poljoprivredne površine su i vrlo je teško (ali ne i nemoguće) poljoprivrednu površinu prenamijeniti u golf. U teoriji se može planirati i na poljoprivrednom zemljištu, ali poljoprivredno zemljište može činiti samo one dijelove igrališta na kojima se ne koriste kemikalije, kako bi se u periodima krize mogla ponovo koristiti kao poljoprivredna. Ako se poljoprivredna zemljišta koriste baš za dijelove na kojima se gradi golfska kuća, prilazni putevi (što znači da je površina nepovratno izgubljena), onda se po principu kompenzacije mora smanjiti u istom iznosu građevinsko područje te općine i povećati poljoprivredno. U prostornim planovima su utvrdili osjetljive zone u kojima se ne smiju planirati golf igrališta kao i zone koje su "nedodirljive".

Osim toga, izričito se navodi potreba suradnje s nevladinim udrugama u fazi izrade idejnih projekata golf igrališta i obavezno kreiranje kriterija za izbor lokacija u kojima je važna klauzula opravdanosti.

Da bi se dobila slika o neracionalnom trošenju prostora koji je omogućio postojeći PPIŽ, dovoljno je usporediti podatke o veličini prostora koji zauzimaju golf igrališta u Istri s onima u Sloveniji: u Istri 22 igrališta bez Muzila zauzimaju 2406 hektara (s Muzilom oko 2500) odnosno oko 108 ha po 1 terenu. U Sloveniji, u kojoj na golf igralištima nije moguće graditi apartmane, postoji ukupno 11 igrališta (s 9, 18 ili 27 rupa) i 7 vježbališta na ukupno 590,3 ha za potrebe golfa što iznosi 53 ha po terenu. Iz tih je podataka jasno vidljivo da se ne radi o namjeri razvoja golfa u Istri već isključivo o špekulaciji zemljištem. Ako je golf kao sport profitabilan u Sloveniji, ne vidimo razloga da tako ne bude i u nas.

5) NEODRŽIVI MODEL PLANIRANJA NA PRIMJERU PROJEKTA BRIJUNI RIVIJERA I PULSKOG MUZILA

Zavod za prostorno planiranje MZOPUG izradio je Studiju Brijuni rivijera - Prostorno programski koncept (Osnovni koncept i preliminarne analize prostornih mogućnosti, Zagreb, prosinac 2005. - ožujak 2007.), "koja će poslužiti provedbi Društvenog ugovora o osnivanju Brijuni rivijera d.o.o i ostvarivanju zadataka i ciljeva koji su tim ugovorom definirani. Tematski, koncept se odnosi prvenstveno na razvoj turizma" Drugim riječima, to znači da izrađivač Studije nije imao zadatak izraditi koncept razvoja grada na preostalim dijelovima pulske luke, koji mu prirodno pripadaju, VEĆ ISKLJUČIVO TURIZMA. Studija odnosno projekt služi isključivo provedbi ciljeva trgovačkog društva Brijuni rivijera d.o.o., i kao takva onemogućava razvoj grada prema obali. U Prostorni plan Istarske županije bezpogovorno su uvrštena prostorna rješenja jednog trgovačkog društva.

Kad je o Puli riječ, umjesto širenja na preostale dijelove pulske luke koji joj prirodno pripadaju, dobila je plan koji na području velikom kao pola današnjeg grada predviđa samo razvoj turističke djelatnosti. A takav je plan u izravnom sukobu s potrebama razvoja grada. Interese lokalne zajednice i nije imao tko

zastupati jer predstavnici grada nisu sudjelovali u oblikovanju projekta. Plan nije nastao na temelju promišljanja o funkcijama potrebnima gradu. Tako najvrjedniji razvojni resurs za lokalnu zajednicu - prostor - postaje predmet trgovanja koje je osmislio uski krug županijskog i državnog političkog vrha. Prostorno planiranje kojem je transakcija glavni motiv i iz kojeg su u potpunosti isključeni dijalog i interakcija s javnošću najbolji je recept za katastrofu. Alat prostornog planiranja, jednom zamišljen radi stvaranja kvalitetnijeg života, sada se koristi za ciljeve suprotne prvotnoj namjeni.

Planovi koji nemaju ishodište u potrebama stanovnika imaju za posljedicu smanjivanje kvalitete života u gradu. Takva zloupotreba prostornog planiranja dovodi do poremećaja u društvenoj zajednici i brojnih konflikata. Pravo javnosti da bude informirana, da komentira i sudjeluje u odlučivanju o pitanjima koja imaju direktan utjecaj na kvalitetu njihovog života jedno je od temeljnih prava u demokratskim društvima. Umjesto obaveze poštivanja procedure koja daje legitimitet planu, savjetujemo smislenu participaciju građana u postavljanju društvenih / prostornih prioriteta i određivanju načina korištenja prostora.

Oko tog se problema formirala i Inicijativa građana za Muzil, koje je, između ostalog, **zahtijeva od županijskog poglavarstva donošenje odluke o izmjeni prostornog plana Istarske županije kako bi se iz tog plana izbrisala svaka njegova intervencija iz građevinskih područja gradova jer je planiranje građevinskog područja grada u nadležnosti lokalne samouprave koja je dužna provesti javnu raspravu oko plana za svoje područje sa vlastitim građanima. Sukladno tome lokacija Muzila, koja se nalazi unutar građevinskog područja Grada Pule, ne smije se planirati na županijskom i državnom nivou nego isključivo na gradskom nivou.**

Zelena Istra je još 2005. godine u otvorenom pismu upućenom direktoru tvrtke Brijuni rivijera konstatala da je tijekom kreiranja projekta u potpunosti zaboravljen proces stvaranja javnog konsenzusa i pitali se zašto se projekt Brijuni rivijera radi odnosno koji se cilj njime želi postići? Koje su koristi od toga projekta i za koga? Postoji li bolje rješenje ili alternativa? Kada bi javnost raspolagala tim temeljnim informacijama, mogla bi se, na primjer, razviti diskusija o mogućnosti postizanja željenih ciljeva na neki drugi način ili drugim sredstvima. U svakom slučaju, transparentni proces odlučivanja o nekom projektu daje uvijek pozitivne rezultate jer tzv. lokalno znanje može unaprijediti i poboljšati projekt. Hrvatska se nacionalnom strategijom održivog razvoja obavezala na razvoj u skladu s principima održivosti: projekt Brijuni rivijere d.o.o. ne zadovoljava niti jedan kriterij održivosti. Strateški, niti jedan aspekt tog projekta nije obrađen. **Ne postoji niti jedna studija razvoja, ekološka i socioekonomska koja bi opravdala razvoj turističkih sadržaja u Puli u opsegu i na način koji planira Brijuni rivijera d.o.o.** Nitko ne zna koji će biti direktni, indirektni, kumulativni, kratkoročni, dugoročni, pozitivni i negativni utjecaj tog projekta. Ni četiri godine poslije nemamo odgovore na ta pitanja. Politikom stavljanja javnosti pred svršeni čin onemogućena je rasprava o potencijalno negativnim posljedicama tog projekta.

Inicijativa građana za Muzil nastala je na osporavanju prava građana na sudjelovanje u oblikovanju svog grada. Inicijativa zastupa tezu da se razvoj grada mora promišljati i organizirati na način da zadovoljava potrebe najvećeg broja građana, a ne samo najimućnijih ili najpoduzetnijih, da je grad je opće dobro, a ne roba, da se ubrzanom komercijalizacijom i privatizacijom javnih prostora gubi osjećaj pripadnosti gradu. Javni prostori u gradskom tkivu imaju demokratsku vrijednost i ujedno su poluga zajedništva i stvaranja osjećaja pripadnosti gradu. A na sudjelovanju, solidarnosti i osjećaju pripadanja gradu gradi se društveni kapital, neophodni preduvjet za skladan razvoj.

6) GOSPODARENJE OTPADOM

Smatramo da je za potrebe sustavnih izmjena Prostornog plana Istarske županije potrebno izvršiti reviziju planiranog sustava gospodarenja otpadom temeljenog na dokumentima s početka i sredine 90-ih godina, a ne samo zbrinjavanja energetske vrijednog otpada.

Naime, budući da su se u zadnjih 15 godina dogodile brojne promjene u prostoru Istarske županije: povećala se površina brojnih naselja, razvile su se razne gospodarske djelatnosti, infrastruktura, cestovna povezanost, energetska mreža, drugačije je stanje okoliša, neka su područja pogođena znatnim onečišćenjem (npr. šire područje grada Labina i okolne općine gdje je koncentrirana industrija i zagađenje zraka), razvile su se mogućnosti plasmana odvojeno sakupljenog otpada u regiji, mijenjale

su se potrebe i mogućnosti lokalnog stanovništva, tehnologija obrade otpada je snažno napredovala; ulazni kriteriji koji definiraju organizaciju sustava trebali bi se također mijenjati te time i sam sustav.

Prostornim planom na snazi na lokaciji Kaštijun je predviđena "centralna zona za gospodarenje otpadom". U Planu se, međutim, nigdje ne planira površina od 35,5 ha, a koja je naknadno nametnuta lokalnom stanovništvu. Također se u Planu nigdje ne spominje planirana vrsta tehnologije koja će se koristiti, a koja je također naknadno nametnuta lokalnom stanovništvu i ostalim građanima županije. Podsjećamo da se lokalno stanovništvo uz podršku šire zainteresirane javnosti oštro protivilo ovim nametnutim rješenjima. Smatramo da bi se radi inteligentnog i održivog razvoja Istarske županije, trebalo pristupiti otvaranju dijaloga s građanima te kroz proces medijacije i revizije sustava pronaći rješenje koje nikome neće štetiti i koje će zaista doprinijeti rješavanju problema otpada, a ne biti uzrok nekih novih. Zelena Istra lokaciju ŽCGO na Kaštijunu na površini 35,5 ha s mehaničko-biološkom tehnologijom koja proizvodi gorivo iz otpada smatra neprimjerenom s potencijalno ekonomski, ekološki i sociološki štetnim posljedicama. Također, smatramo neprimjerenim planiranje postrojenja za termičku obradu ostatnog otpada i postrojenje za obradu medicinskog otpada na lokaciji Kaštijun.

Predlažemo planiranje naprednijeg sustava temeljenog na brzom razvoju odvojenog sakupljanja otpada namijenjenog materijalnoj oporabi (reciklaži), kompostiranju i izdvajanju opasnih tvari, kako od fizičkih tako i od pravnih osoba. Također, trebalo bi se značajnije usmjeriti u jačanje mjera sprječavanja nastajanja otpada i podizanju ljudskih i organizacijskih kapaciteta u javnim komunalnim poduzećima. Tek manji dio otpada koji se ne uspije odvojeno sakupiti potrebno je obraditi u skladu s propisima i dobrom svjetskom praksom. Samo takav odabir sustava može građanima Istre garantirati zdravstveno sigurniju i održiviju budućnost.

7) NEIONIZIRAJUĆE ZRAČENJE

Na području Istarske županije ne postoji evidencija ili katastar izvora neionizirajućeg zračenja. Naprotiv, svakodnevno smo svjedoci kaotičnog stanja u postavljanju antenskih sustava baznih postaja pokretnih TK mreža, radioreleja, televizijskih, radijskih i drugih stanica kao i drugih izvora neionizirajućeg zračenja. Osim toga, ne postoji kvalitetan nadzor kojim bi se unio red u prostoru i posebno štitio zdravlje građana koji sve više sami, pritužbama i inicijativama, pokušavaju zaštititi svoje zdravlje.

U Prostornom planu na snazi, Odredbe za provođenje, 10.7.6. Zaštita od ionizirajućeg i neionizirajućeg zračenja stoji "Uvjeti postavljanja GSM baznih stanica, radiorelejnih, televizijskih, radijskih i ostale stanica (predajnici ili usmjerivači) i drugih izvora neionizirajućeg zračenja, u smislu zaštite od negativnog utjecaja na okoliš, moraju se detaljno utvrditi prostornim planovima uređenja gradova i općina."

Obzirom na sve veći pritisak u prostoru, potrebno je taj članak nadopuniti sljedećim smjernicama:

Radi zaštite od neionizirajućih zračenja potrebno je na razini županije i JLS:

- izraditi katastar izvora ionizirajućeg i neionizirajućeg zračenja
- uspostaviti kvalitetan program praćenja neionizirajućeg zračenja u okolišu posebno u stambenim zonama, uz institucije predškolskog uzrasta, škole, bolnice, dječja igrališta, rekreacijske zone i sl., s točno definiranim lokacijama, frekvencijom i sl.
- o svemu navedenom informirati i educirati stanovništvo.

Upravo je na prijedlog Zelene Istre i inicijative građana Grad Pula u Generalni urbanistički plan 2008. godine uključio ove smjernice. To je primjer kojega bi trebale slijediti i ostale JLS u Istarskoj županiji te je važno smjernice dati kroz Prostorni plan IŽ.

Smatramo da Istarska županija ima dužnost učiniti više za zaštitu zdravlja svojih građana od potencijalne opasnosti prekomjernog zračenja, posebno zato što je još uvijek u tijeku znanstvena rasprava o mogućem štetnom utjecaju na zdravlje odašiljača za mobilnu telekomunikaciju i okolnostima

kada do toga može doći. Tvrdnje mobilnih operatera, tj. investitora, kako nema razloga za zabrinutost nisu dovoljne za osiguravanje sigurnosti i zaštitu zdravlja današnjih i budućih generacija. Podsjećamo, da razloga za zabrinutost nema, tvrdili su i proizvođači azbesta prije mnogo godina, dok se nije dokazalo da je kancerogen.

Ustavno je pravo građanina pravo na zdrav okoliš, te je stoga u zakonodavstvo svih razvijenih zemalja uključeno načelo opreza (predostrožnosti) kao pravilo koje treba uzeti u obzir prilikom zahvata u prostoru za koje postoji sumnja da bi mogli biti štetni za zdravlje. Ono kaže da ukoliko se sa sigurnošću ne može utvrditi bezopasnost nekog zahvata, treba se prema njemu odnositi kao da je štetan.

zelena istra

Projekt "Demokracija i praksi"
provodi
Zelena Istra
Gajeva 3, 52100 Pula
Hrvatska
Tel: ++385 (0)52506 065
Fax: ++4385 (0) 052 506 065
www.zelena-istra.hr

Projekt "Demokracija u praksi"
financira EU.
Delegacija Europske komisije
u RH
Trg žrtava fašizma 6
10000 Zagreb, Hrvatska
Tel: +385 1 4896 500
Fax: +385 1 4896 555
www.delhrv.ec.europa.eu

Europska komisija je izvršno tijelo Europske unije.
Europsku uniju čini 27 zemalja članica koje su odlučile postupno povezivati svoja znanja, resurse i sudbine. Zajednički su, tijekom razdoblja proširenja u trajanju od 50 godina, izgradile zonu stabilnosti, demokracije i održivog razvoja, zadržavajući pritom kulturalnu raznolikost, toleranciju i osobne slobode. Europska unija posvećena je dijeljenju svojih postignuća i svojih vrijednosti sa zemljama i narodima izvan svojih granica.